

כתיבה על התנסות מהשדה

א. הרקע של המשפחה אותה בחרתי לתאר היא משפחה ישראלית, זוג הורים עם שלושה ילדים, שתי בנות ובן, כאשר הבן אובחן על הרצף האוטיסטי לפני כחצי שנה. הרקע הסוציאלי של המשפחה הוא בינוני גבוה, בעלי משאבים כלכליים ושניהם משכילים. מבחינה חברתית, לזוג ההורים מכרים רבים ולחלקם ילדים אשר מבליט רבות עם ילדי המשפחה. מאז שאובחן הילד כאוטיסט, בחר האב לצמצם את המפגשים החברתיים מכיוון שאינו רוצה שידעו או לטענתו "ירחמו עליו" בשל האבחנה של בנו. מערכת היחסים בין האב לאם הייתה טובה ויציבה, עם תקשורת טובה, אך בעת אבחון הילד מערכת היחסים התדרדרה – חוסר תקשורת ומתח רב. המתח משפיע גם על הילדים. חוסר התקשורת נובע מאופן ההתמודדות עם האבחנה של ילדם כאוטיסט. האם מבקשת לשלב את הילד במסגרת עם ילדים על הרצף האוטיסטי כמוהו על מנת שלא ירגיש שונה ויתחנך על ידי אנשי מקצוע שיודעים לעבוד עם ילדים כמוהו. בניגוד אליה, האב מתקשה לקבל את האבחנה של הילד על הרצף האוטיסטי ובעקבות כך מתנגד בצורה משמעותית לשילובו במסגרת לילדים עם צרכים מיוחדים ודורש כי הוא יהיה ככלל הילדים, בלי שום תשומת לב או עבודה מיוחדת. בנוסף, לאב סטיגמות רבות על אוטיזם והוא חווה את האבחנה כטראומה ונראה כי הוא חש צער גדול בעת קבלת הבשורה על האבחון של בנו.

למשפחה יש מערכות תמיכה משמעותיות בדמות הוריהם משני הצדדים. מדובר במשפחה מורחבת מלוכדת המעורבת בחייהם של ילדיהם ונמצאת להעניק עזרה בעת הצור. כאשר אובחן הילד על הרצף האוטיסטי, ההורים של האם התייצבו לצידה ותמכו ברעיון של שילובו ועבודתו עם אנשי צוות שיכולים לעזור לו להעניק לו את צרכיו ולקדם אותו, וכך גם ההורים של האב, שחושבים הפוך ממנו ולכן נוצרו קשיים במערכת היחסים עם משפחתו של האב אשר מביע התנגדות נחרצת ולא מוכן לשמוע דעות אחרות והודף אותן.

כאשר בוחנים את ההיסטוריה המשפחתית ואת האירועים המשפחתיים המשמעותיים, מתגלה כי בנו המאובחן כאוטיסט הגיע אחרי שני הריונות שקרו בקלות, ואילו להריון השלישי לקח לאם זמן להיקלט. בנוסף, הילד הגיע לאחר שתי בנות, כפי שהאב מאוד רצה. כאשר ההורים התבשרו שבנם אוטיסט, האב קיבל זאת בצורה קשה מאוד. במסגרת האירועים ההיסטוריים המשפחתיים, נחשפתי לסיפור של אב המשפחה והוא היכרות אישית שלו בילדותו עם ילד על המאובחן על הרצף האוטיסטי בתפקוד נמוך. לילד לא היו קשרים חברתיים, הוא היה מנותק והתקשורת שלו הייתה נמוכה מאוד גם עם בני משפחתו. הילד גרם להתרחקות של האב ממנו ויצר אצלו פחד וחרדה, הוא לא ידע כיצד להתמודד איתו ועם השונות שלו.

ב. הסוגייה שאני מזהה במהלך העבודה עם המשפחה היא החלום ושברו. ניכר כי הסוגייה באה בעיקר לידי ביטוי באמצעות תגובתו של האב אליה ולא מהאם, למרות שגם היא חוותה זאת והצליחה להשלים עם האבחון של בנה על הרצף האוטיסטי ולחשוב על אסטרטגיית טיפול בו. האב לעומת זאת, הרגיש כי האבחון של בנו כאוטיסט היה הדבר הנורא ביותר שהיה יכול לקרות לו.

סינקלייר (1993) מתאר כי הורים מספרים לעיתים קרובות שהגילוי כי ילדם מאובחן כאוטיסט היה הגילוי הטראומתי ביותר שהם חוו מעולם. ההורים, מעצם היותם לא אוטיסטים, חווים את האוטיזם כאבחנה טראגית מאוד וההורים חשים אכזבה וצער ממשיים. בנוסף, התמקדות מתמשכת באוטיזם של הילד כגורם לצער מסבה נזק משמעותי לשני הצדדים – ההורים והילד ופוגעת בטובתם.

מצפייה מהצד על אב המשפחה וכן משיחות שערכתי עם קרובי משפחה בסביבתו (אשתו וקרובי משפחה אחרים) נראה כי האב חווה בצורה משמעותית את סוגיית החלום ושברו. נראה כי רוחו של האב נשברה מהעת בה קיבל את הבשורה על אבחון בנו, הוא נמצא במצב של התכחשות לאבחנה, מאוכזב ומרגיש שחרב עליו עולמו. ההשלכות המשמעותיות לכך הן שהוא מסרב לחשוב על אופן הטיפול בבנו, המסגרת החינוכית המתאימה לו וכן קבלת טיפול בשבילו ובשביל האם על מנת שיהיו מסוגלים לטפל בבנם ולהכיל אותו כמו שהוא זקוק לזה.

גם במהלך העבודה שלי עם המשפחה, נרשמה בהתחלה התנגדות משמעותית מצד האב בכלל לקבל את הטיפול ואת הליווי שלי כעובדת סוציאלית, הוא חשב שהם אינם זקוקים לו ושהם יסתדרו בעצמם וסירב לקבל את העצות שהטיפול יעזור להם בכלל כמשפחה, גם על מנת לאחות את הקרעים שנוצרו בין האב והאם, אשר השפיעו על כל המשפחה, שתי הילדות ובנם שזקוק להם מאוחדים, מכילים וחזקים ובשלב הבא קבלת הכוונה כיצד אפשר להתמודד עם האבחון של בנם ומהן אופציות הטיפול והשילוב שהם יכולים לקבל עבור ילדם.

סוגיית החלום ושברו מאפיינת את מה שבלט בצורה הברורה ביותר בעבודתי עם המשפחה. ככל הנראה לאם היה יותר חוסן מנטלי כדי להתרומם מתחושת האכזבה והטרגדיה כתוצאה מהאבחון אך האב לא מצא את הכוחות האלו ובמהלך העבודה שלי עם המשפחה מה ששמתי עליו את המיקוד, לפני שבחרתי את שיטת ההתערבות, היא לנרמל את המצב, להסביר בעבודה לטווח ארוך שאוטיזם היא לא טרגדיה, לא אסון, שאם מטפלים בילד אוטיסט אפשר לשפר ולהיטיב את מצבו, את תחום התקשורת שלו, היחסים החברתיים, ויתר הקשיים שיש לילדים אוטיסטים. האב לא הצליח לראות את הבן שלו כאדם בפני עצמו, אלא רק את האוטיזם ולא מעבר לכך ולכן סוגיית החלום ושברו באה לידי ביטוי בצורה הברורה ביותר – האב שציפה לאחר שתי בנות ולאחר לא מעט שנים לבן, זכה לקבל ילד אוטיסט שהוא לא רצה, שהוא לא חלם עליו. ומכאן האכזבה והשבר הגדולים.